

Landstingsstyrelsen 2013-05-27

Vänsterpartiets förslag till plan och budget för 2014-2016

SLUTA SPARA – BÖRJA VÅRDA!

- En rejäl satsning på mer vård
- Stoppa sparprogrammet på Akademiska
 - Sluta privatisera
 - Sluta leka affär med skattepengarna
 - Patienter är inga kunder
 - Satsa på barn och ungdomars hälsa
- Gratis glasögon för alla t o m grundskolan
 - Gratis tandvård upp till 25 år
 - Mer förebyggande hälsovård
 - Vård på lika och jämställda villkor
- Betald utbildning för specialistsjuksköterskor
 - Gratis kollektivtrafik med barnvagn
 - Inga höjda biljettpriser i kollektivtrafiken

Vänstern i landstinget i Uppsala län

Nu får det vara nog – rädda Akademiska sjukhuset!

Sparprogrammet på Akademiska sjukhuset har nått vägs ände! Det är en fullständigt orealistisk situation som den borgerliga majoriteten försatt sjukhusledningen i. Trots att sjukhuset hämtat hem 147 miljoner kronor genom sitt kostnadsanpassningsprogram hamnar slutresultatet på samma nivå som föregående år, minus 190 miljoner. Det innebär att sparbetning läggs på sparbetning utan något slut. För att ändå försöka uppfylla sitt uppdrag med given ekonomi har sjukhusledningen genomfört en rad åtgärder som av personalen uppfattas som klara försämringar. Det handlar om schemaförändringar, fler arbetspass och färre personal. Arbetsbelastningen ökar för många, sparbetning dominerar och det finns inget ljus i tunneln. Hela organisationen präglas av mental utmattning.

Följden av det är personalflykt och svårighet att rekrytera ny personal. Vårdavdelningar stängs och operationer ställs in p g a brist på personal. Vårdköerna växer och sjukhusets intäkter minskar och spär på sparbetning. Det är en fullständigt orimlig och destruktiv negativ spiral som sjukhuset hamnat i. Förutom att många i personalen far illa så är det ändå patienterna som drabbas hårdast. Det måste bli ett slut på detta. Personalen och sjukhuset behöver få arbetsro och framtidshopp. Vänsterpartiet föreslår att Akademiska sjukhuset får behålla de ca 49 mkr som annars ska inbetalas som intern ränta på ackumulerat underskott. Pengarna ska främst användas för förbättringar inom personalområdet, t ex schemaförbättringar och minskad arbetstyngd. Centrala medel avsätts också i landstinget för personalåtgärder i form av betald utbildning för specialistsjuksköterskor och lönejusteringar. Vänsterpartiet satsar dessutom 75 mkr på mer vård för att klara vårdbehov och vårdgaranti. En stor del av dessa ska användas för att bygga upp vårdproduktionen inom sjukhuset.

Fokus och prioritering på vårdbehov.

Landstinget har misslyckats med att upprätthålla vårdgarantin. Vårdköerna är oacceptabelt långa vilket drabbar patienterna. Det kostar också landstinget stora summor genom att betala för vård utförd av annan vårdgivare, men också genom uteblivna ersättningar från den skömiljarden. Det är helt uppenbart att den borgerliga strategin att med tillfälliga satsningar försöka köpa bort köerna inte lyckats. Mer än 10 000 patienter väntade på besök hos specialistläkare och 4000 väntade på operation eller behandling i slutet av 2012. Det var exakt lika många som året före. Den tillfälliga satsningen 2012 på 40 mkr räckte inte på långa vägar och att upprepa samma sak kommer inte att lyckas 2013.

Landstingets vårdproduktion behöver öka kraftigt. Bakom det ligger en allt mer åldrande och ökande befolkning, en markant ökning av inkommande remisser och de stora och långa vårdköer som landstinget har. Det går fortfarande att göra mycket för att vården ska bli effektivare men det är ändå på marginalen sett till det stora vårdbehov som finns. Att bara permanenta den senaste satsningen är otillräckligt. Det måste till en långsiktig satsning för att klara dagens och morgondagens vårdbehov. För det krävs långsiktiga villkor och nya resurser. Vänsterpartiet satsar 75 mkr ytterligare för att främst Akademiska sjukhuset och lasarettet i Enköping långsiktigt ska kunna ge mer vård och vård i rätt tid. I majoritetens budget räknar man hem en maximal utdelning från den skömiljarden, 35 mkr/år. Det är ett fullständigt orealistiskt antagande. Det är tveksamt om ens Vänsterpartiets stora satsning räcker för att klara detta 2014.

Borgerlig politik gynnar de friska.

Kostnadsdrivande vårdvalsystem införs på område efter område vilket gör patienterna till kunder och den egna verksamheten tvingas till "affärsmässighet" men får allt svårare att långsiktigt planera sin verksamhet. Arbetet försvåras också av den uppstyckning som sker då flera specialiteter inkluderas i skömvårdssystem. Återigen blir det "kundernas" val som

avgör var vården ska utföras och ingen kan förutse deras val. Risken för suboptimering är överhängande och därmed kostnadsdrivande. Vi ser redan nu att mycket av hälso- och sjukvårdsbudgeten är uppbunden i de olika vårdvalssystemen och kostnaden blir det den blir utan att kunna kontrolleras. Det är omsorgen om det privata näringslivet och önskan om att vården ska bli en marknad bland alla andra marknader, som driver fram detta.

Det måste bli ett slut på privatiseringen som endast är ideologiskt betingad. Man säljer ut landstingets egna verksamheter, ibland till högstbjudande men ibland är man beredd att t o m överlämna det gratis. Den svenska sjukvården verkar gå samma öde till mötes som den svenska järnvägen; avreglering, uppstyckning och i slutändan totalt kaos när ingen har kontroll över helheten. Det är en politik som gynnar de som redan är gynnade. De friskas val går före de sjukas behov, servicen försämras för de med största behoven och det blir allt svårare att upprätthålla lika vård för alla. Allmänhetens insyn och påverkan på politiken begränsas liksom de anställdas möjligheter att fritt och öppet kritisera och kommentera.

Vänsterpartiet är det enda partiet som konsekvent säger nej till alla dessa privatiseringar. Vi har försvarat den offentliga sektorns ursprungliga syfte; att genom solidarisk finansiering och genom drift i gemensam och demokratisk form befria välfärdsarbetet från konkurrenstänkande och vinstmaximering, och i stället låta behoven styra. Det finns alltså ett stort egenvärde i att bedriva välfärdsarbetet i offentlig regi.

Vänsterpartiet har också konsekvent motsatt sig att allt mer ska bekostas av patienterna, eller resenärerna, själva. Det ligger i den solidariska finansieringens grundtanke att alla delar på kostnaderna genom skatten, därför att det gynnar samhället i stort.

Mycket är redan förlorat och mycket annat upplåsta i långa avtal med privata aktörer. Vi vill ändå visa att det fortfarande är möjligt att välja en annan väg, en väg som har tilltro till den egna verksamheten, som låter patienter vara patienter, som utgår ifrån de stora behoven och som dessutom satsar för framtiden med förebyggande arbete.

Ekonomi

Vänsterpartiet föreslog inför 2013 en skattehöjning på 50 öre. Övriga partier nöjde sig med 30 öre främst för att klara nya åtaganden i kollektivtrafiken. På pappret gjordes en kraftig satsning på hälso- och sjukvården med en ökning på 391 mkr vilket motsvarar 5,8 procent. Vart tog alla dessa pengar vägen? Redan i början av året inkom Hälso- och sjukvårdsstyrelsen med en begäran om 55 mkr extra för kösatsningar. Vad var det som var viktigare än de patienter som står i våra vårdköer? Varför hade inte dessa patienter och deras vårdbehov prioriterats när hälso- och sjukvårdsstyrelsen fördelade sina pengar? Svaret är att allt mer satsas på de friskas omedelbara tillgång till vården. Vi ser också en kraftig ökning av antalet besök inom primärvården. Men gynnar systemet de med stora vårdbehov? Kommer nödvändiga återbesök i andra hand eftersom tillgänglighet enbart mäts i nybesök?

Vänsterpartiet fullföljer kravet på en rimlig skattefinansiering och föreslår 20 öre i höjning vilket ger ca 136 mkr mer att använda till nödvändig vård. Allt fokus måste nu sättas på att klara vårdköer och tillkommande vårdbehov. Avgörande är att Akademiska sjukhuset får arbetsro och långsiktiga förutsättningar. De ständiga besparingarna måste upphöra och personalsituationen förbättras. Det kan bara göras genom ett förbättrat ledarskap, rimliga arbetstider, en tillfredsställande arbetsmiljö och en politik för jämställda och rättvisa löner. Vänsterpartiets budget ger utrymme för det. Men det betyder också sänkt utrymme för att klara överskottsmålet för planperioden. De senaste fem åren har dock skatteintäkterna ökat mer än budgeterat och inget talar för en försämring de närmaste åren. Planerade investeringar och dess konsekvenser för ekonomin på kort och lång sikt måste klargöras och eventuellt

justeras, t ex planeras ett P-garage på Akademiska sjukhuset som kan avvakta eller helst plockas bort. Det kan finnas andra byggprojekt som i valet mellan vård och ny-/ombyggnad måste prioriteras bort.

Barn och ungdomars rätt till vård

Vänsterpartiet lyfter fram de ungas rätt till avgiftsfri vård, såväl hälso- och sjukvård som tandvård. Hälso- och sjukvård för barn och ungdomar ska inte vara avgiftsbelagd. Föräldrars beslut att uppsöka hälso- och sjukvården ska inte kunna påverkas eller avgöras av familjens ekonomiska situation. De skadliga avgifterna för barn och ungdomar ska avskaffas och bidrag för glasögon ska utökas att gälla t o m grundskolan. Rätten till fri tandvård ska utökas med ett år i taget kommande fem åren för att nå t o m 24 år.

Föreningen Majblommans rapport om skolbarns rätt till glasögon visar att många hushåll avstår eller avvaktar med att köpa glasögon till skolbarn trots att de är i behov av det. Kostnaden för att låta alla skolbarn i Sverige få bidrag till glasögon är beräknad till ca 200 miljoner kronor. Någon kostnadsberäkning för landstinget i Uppsala län har inte hittats utan uppskattas till ca 7 miljoner.

Vänsterpartiet driver på nationell nivå att tandvården ska erbjudas på samma villkor som övrig hälso- och sjukvård, men har ännu inte fått stöd för den politiken. Dock har flera landsting höjt gränsen för den fria tandvården för unga. Västra Götaland har t ex höjt åldergränsen till t o m 22 år. Landstinget bör påbörja en successiv höjning av åldergränsen med ett år i taget under fem år till t o m 24 år jämfört med dagens åldergräns 19 år.

Fler satsningar än dessa behövs för att landstinget på allvar ska leva upp till Barnkonventionens intentioner. I både beställningar och uppföljningar måste barnperspektivet tydligt synas liksom i alla ärendeberedningar. Ungdomsmottagningarna behöver få ett samlat och tydligt uppdrag och finnas på lika villkor i hela länet. Landstinget måste också ta initiativ, och erbjuda stöd, så att kommunernas skolhälsovård kan förbättras.

Mer primärvård och utvecklad närvård

Ett bra sätt att minska på köerna till specialistläkarbesök är att mer kan göras i primärvården och därmed minska antalet remisser. Folktandvården har genom sitt arbetssätt visat hur man kan arbeta med remisser och granska dem tillsammans på klinken för att avgöra om man kan klara det själv istället för att skriva en remiss till specialisttandvården. För detta krävs ett utökat samarbete mellan olika specialistmottagningar och primärvården för att säkra vårdprogram och kompetens.

Mer långsiktigt förebyggande arbete behövs. T ex att erbjuda alla 40-, 50- och 60-åringar hälsokontroll/hälsosamtal för att fånga upp faktorer som kan leda till ohälsa. Förutom att förebygga kommande ohälsa och sjukdomar skulle ett sådant erbjudande också uppfattas positivt av länets innevånare och vara en tydlig signal om vikten av förebyggande åtgärder.

Andelen äldre ökar men nya pensionärer är oftare mer friska och välbeställda än tidigare generationer. Samtidigt innebär kortare vårdtider och en utvecklad närvård att mer av vården ska utföras i första linjen. Primärvårdsuppdraget måste utvecklas till att mer upprätthålla äldres hälsa och förebygga sjukdomar och att mer än tidigare stödja kommunerna i deras hemsjukvård/hemtjänst. Landstingets hemvårdsenhet som jobbar med äldre inom Uppsala kommun är ett gott exempel men som går att utveckla. Enheten behöver mer resurser för att ta hand om fler patienter samtidigt som man är i behov av inläggnings-/avlastningsplatser.

Vård på lika och jämställda villkor

På grund av den tvångslag som regering och riksdag infört måste landstingen tillämpa vårdvalssystem med fri etablering för primärvården. Det har inte varit framgångsrikt för landstinget men starkt kostnadsdrivande. Det finns inget som tyder på att systemet gett bättre eller kostnadseffektivare vård. Tillgängligheten har inte heller blivit bättre trots att den borgerliga majoriteten envist hävdar det. Ersättningssystemet för vårdcentralsuppdraget behöver förbättras med faktorer för vårdtyngd och socioekonomi. Olistade länsinnevånare omfattas av landstingets ansvar och ska givetvis tilldelas närmaste vårdcentral och kapitering betalas ut. Det mesta av detta kan göras inom ramen för nuvarande ekonomiska ramar.

Då ersättningssystemet inte motsvarar direkta vårdbehov och genom att nya etableringar sker främst i välbärgade områden tenderar vården att bli allt mer ojämlig. Det är de friskas val som formar vården medan den lilla gruppen med de största vårdbehoven inte fått en förbättrad vård eller tillgänglighet. Det behövs en omfattande analys av hur vården påverkas av alla privatiseringar och vårdvalssystem. Det måste också analyseras mer hur jämställd (ojämställd) vården är. Det finns nationella utredningar som visar på att kvinnor inom många diagnoser får vänta längre på besök och behandling än män, och får inte heller samma behandling eller läkemedel. Den könsuppdelade statistiken måste förbättras och där skillnader finns ska information och åtgärder vidtas.

Personer med homo- eller bisexuell läggning och transpersoner har en förhöjd risk för ohälsa. Till stor del beror detta på vårdens okunskap om problemen och ett otillfredsställande bemötande. Folkandvården har visat att genom att HBT-certifiera sina kliniker, att man inte bara får en ökad kunskap och förändrat beteende, utan även en större kunskap om andra diskrimineringsgrunder. Det är glädjande att lasarettet i Enköping nu går samma väg och har påbörjat ett certifieringsarbete. Primärvården är dock första linjens vård där oftast det första mötet med vården sker. Vänsterpartiet står fast vid kravet på att Primärvården måste komma igång med HBT-certifieringar för vårdcentraler och andra mottagningar.

Patientmaten måste förbättras

Stängningarna av köken på Akademiska sjukhuset och på lasarettet i Enköping för att i stället tillaga och transportera maten från Västerås, blev en katastrof. Betygen från patienterna är inte bra, patienterna får i sig för lite näring och priset för maten blev mycket högre än beräknat. Nu har även den borgerliga majoriteten insett detta och instämmer i oppositionens krav på lokala tillagningskök. Dock finns det inget skäl till att vänta till 2015 med att öppna köket på lasarettet i Enköping. Rusta upp det omedelbart och kör igång så fort som möjligt. Lasarettet skulle vara alldeles utmärkt ställe att pröva à la carte-restaurang för såväl patienter som personal. På Akademiska sjukhuset vore det bästa att ha flera produktionskök. Restaurangen i det nya Psykiatrins hus ville vi även skulle leverera mat till patienterna i huset. Den borgerliga majoriteten avslög detta. När ingång 70 byggs om hade den restaurang som nu finns där, kunnat få ett större kök för att leverera patientmat i närliggande hus. Även detta förslag avslögs. Vänsterpartiet kommer att driva på så att patientmaten tillagas nära patienterna, att patienterna kan välja fritt från en större meny och att andelen ekologiska matvaror ligger på maximal nivå.

Låt kulturen hjälpa till

Landstinget har fått ansvar för den regionala fördelningen av de statliga kulturmedlen. Underlag för detta ska vara en regional kulturplan och en sådan är nu framtagen i samverkan med kommunerna. Kulturens positiva betydelse för hälsan får ständigt nya belägg. Vänsterpartiet har utan framgång försökt få landstinget att liksom många andra landsting pröva och utveckla hur kulturen kan användas i vården. Kultur på recept bör vara intressant som alternativ, inte minst när det gäller långtidssjukas rehabilitering. Kultur på recept nämns också i kulturplanen och Vänsterpartiet kommer att bevaka och driva frågan vidare. Kultur i vården behövs och måste hitta nya områden och metoder för att hjälpa patienter i, och helst även ur, deras situation.

En personalpolitik värd namnet

Avsaknaden av en tydlig och framåtsyftande personalpolitik är förödande. Arbetsförhållandena blir allt mer ansträngda för stora grupper och möjligheten till återhämtning finns inte eller räcker inte till. Resultatet är att många, utslutande kvinnor, bland läkare, sjuksköterskor och undersköterskor väljer att gå ner i arbetstid för att orka med. Detta har särskilt blivit ett problem på Akademiska sjukhuset som genom de schemaförändringar som genomförts pressat personalen med fler arbetspass och svårare att få ihop en vettig schemaläggning. Dessutom väljer nu många att lämna sjukhuset och det blir allt svårare att rekrytera ny personal. Bristen på personal, främst sjuksköterskor, gör att vårdavdelningar måste stänga eller begränsa sin verksamhet och operationer ställs in. Därför ska sjukhuset få behålla de pengar som idag går till internränta för gamla underskott, ca 49 mkr, att användas till rimligare arbetsförhållanden och bra arbetstider med återhämtning.

Vänsterpartiet driver nationellt att sjuksköterskor som vidareutbildar sig ska precis som läkare ha betalt under utbildningen. Vänsterpartiet vill att landstinget visar vägen och inför en rimlig lön under studietiden för specialistsjuksköterskor, i första hand inom bristområden men i förlängningen generellt.

Vänsterpartiet föreslår en omfattande satsning på personalen med arbetsmiljön och arbetstider i fokus. Den reella möjligheten att påverka sin egen arbetssituation måste säkerställas och en översyn av arbetstiderna göras. Heltid ska vara grunden och en självklarhet för de som så önskar. Stora pensionsavgångar väntar och landstinget behöver behålla och vårda den sjukvårdspersonal som finns. Den planerade kompetensutvecklingen behöver systematiseras mer och omfatta all personal. Vänsterpartiet avvisar förslag på bonuslöner utan vill i stället satsa på sociala konton för personalutveckling.

Den ensidiga satsningen på individuella löner efter arbetsprestation har inte bidragit till att lönemassan ökat för de stora och kvinnodominerade yrkesgrupperna. Det enda som hänt är att löneskillnaderna, lönespridningen, har blivit större. För att öka lönemassan och medellönerna behövs satsningar på höjda ingångslöner och generella påslag. Ny kompetens, t ex specialistutbildning för sjuksköterskor, som också innebär nya arbetsuppgifter ska omedelbart ge en ny lön. Vänsterpartiet vill skapa en lönepolicy för att utjämna osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor eller mellan mans- och kvinnodominerade yrkesgrupper, samt för att generellt förbättra löneläget för de stora och kvinnodominerade yrkesgrupperna. Det ska vara schyssta löner i stället för bonuslöner och det ska löna sig att utbilda sig och få nya arbetsuppgifter. Vänsterpartiet satsar 22 mkr för olika insatser inom personalområdet.

Bättre kollektivtrafik för hälsans och miljöns skull

Ska vårt län lyckas med målet att fördubbla resandet till 2020 måste mycket göras idag. En del satsningar har gjorts men inte tillräckligt. Problemet är att borgarna vill finansiera detta bl a med höjda taxor i kollektivtrafiken. Biljettpriserna har redan under borgarnas styre ökat med över 30 procent och nu vill de höja priserna ytterligare med ca tre procent per år.

Vänsterpartiet har sagt nej till tidigare höjningar och säger nej även till detta förslag om höjning vilket motsvarar ca 20 miljoner kronor. Vänsterpartiet vill också att strukturen av taxorna ses över i syfte att öka kollektivtrafikresandet i de stora stråken. Ska landstinget klara både miljömål och målet om fördubblat resande till 2020 så måste det blir mer trafik, men också mer konkurrenskraftigt prisläge.

Att åka kollektivt är en vana som lätt kan brytas när det sker förändringar i livet. Ett exempel är när familjer bildas och barn föds. Helt plötsligt kan det kännas mycket lättare att ta bilen för att transportera sig själv, barn och barnvagn. För att motverka detta föreslår Vänsterpartiet att det ska vara gratis att för den som färdas med barnvagn. Det är också en trygghetsfråga ombord på en buss att slippa tränga sig fram för att visa färdbiljett. Billiga ungdomsbiljetter, eller att skolkort också gäller på fritiden, är viktigt för att ungdomar ska få vanan att åka kollektivt.

Bussförbindelserna mellan resecentrum och Akademiska sjukhuset måste förbättras och fler bussar måste passera genom sjukhuset på den inre vägen. Många orkar inte gå den långa vägen från yttre vägen och in till entréerna. Tydliga förbindelser och bättre information på resecentrum gör det möjligt att minska biltrafiken på sjukhusområdet då fler vill och vågar ta bussen.

Landstinget bör ta initiativ tillsammans med Västmanland och Örebro för att få till stånd en finansiering av en förstudie av Enköpingsbanan som kan komma igång snarast.

Sammanfattning av Vänsterpartiets budgetförslag

Starkt fokus på patienterna i vårdköerna och på kommande vårdbehov. 75 mkr satsas på vårdköer och för att bygga ut den egna vården. Akademiska sjukhuset får behålla de ca 49 mkr som idag betalas i internränta för att stärka och förbättra arbetsförhållandena. Sjuksköterskor som går specialistutbildning ska ha lön under studietiden. Personalpolitiken måste utvecklas och en reell rätt till heltid införs. Lönerna ska vara rättvisa och jämställda. Barnens rättigheter ska stärkas och barnavgifterna i vården avskaffas. Åldern för gratis tandvård ska successivt höjas och barn ska ha fria glasögon upp till grundskolan. Biljettpriserna i kollektivtrafiken höjs inte generellt men ska ses över för att öka resandet i starka stråk.

Mer vård för att klara vårdbehoven och vårdgarantin	75 mkr
Personalinsatser, bl a betald utbildning för specialistsjuksköterskor	22 mkr
Fria glasögon till barn och ungdomar t o m grundskolan	7 mkr
Fria besök för barn och ungdomar	7 mkr
Fri tandvård upp till 25 år – ett år i taget	5 mkr
Nej till höjda taxor i kollektivtrafiken och fria resor för barnvagnar	<u>20 mkr</u>

Vänsterpartiets satsningar kostar 136 mkr

Vilket motsvarar 20 öre i skattehöjning. Vänsterpartiet föreslog redan ifjol en skattehöjning på 50 öre medan den nödvändiga skattehöjningen bara blev 30 öre.

Till det kommer ett stopp på den interna rundgången av vårdpengar. Internränta på balanserade underskott ska inte längre behöva betalas in till landstingets finansförvaltning utan pengarna stannar i verksamheterna. För Akademiska sjukhuset betyder det ett välkommet tillskott på ca 49 mkr samtidigt som landstingets resultat försämras med motsvarande summa och hamnar på ett planerat överskott på 60 mkr. Å andra sidan spar vi in på investeringar och därmed stärker det egna kapitalet genom att inte bygga ett P-garage på Akademiska sjukhuset (investeringskostnad 220 mkr varav 120 mkr under 2014).

För mer information kontakta:

Sören Bergqvist, landstingsråd
soren.bergqvist@lul.se, mobil 070-3587578

eller

Ove Heimfors, pol. Sekr
ove.heimfors@lul.se, arb 018-611 6022